

Dlhodobo nezamestnaní mladí ľudia: charakteristiky a politické riešenia

Úvod

Napriek tomu, že od roku 2014 boli zaznamenané pozitívne náznaky zlepšenia na pracovnom trhu, pokiaľ ide o mladých ľudí v celej Európskej únii, obavy týkajúce sa vysokej miery ich nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti pretrvávajú. Aj keď dlhodobá nezamestnanosť mladých ľudí pre Európu určite neznamená novú politickú výzvu, panuje všeobecná zhoda v tom, že po zhoršení situácie v dôsledku hospodárskej krízy v roku 2008 tento problém teraz vplyva na širšiu vrstvu mladých ľudí než kedykoľvek predtým, a to od vysokoškolských absolventov až po najviac znevýhodnených mladých ľudí. Prevalencia dlhodobej nezamestnanosti mladých ľudí sa takisto výrazne líši medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ a markantne sa mení aj z časového hľadiska. Aj keď väčšina členských štátov zaznamenala od krízy nárast miery dlhodobej nezamestnanosti mladých ľudí, viaceré krajiny túto politickú výzvu podľa všetkého zvládajú zavádzaním vhodných podporných opatrení.

V tejto štúdii sa prezentuje podrobné preskúmanie dlhodobej nezamestnanosti mladých ľudí v Európe. Jej cieľom je identifikovať faktory, ktoré zvyšujú riziko nezamestnanosti mladých počas minimálne 12 mesiacov, a analyzovať vplyv tejto situácie na osobnú pohodu, príjem a vyhliadky na získanie zamestnania z dlhodobého hľadiska. V štúdii sa okrem toho skúmajú politické iniciatívy desiatich členských štátov s cieľom priblížiť úspešné stratégie riešenia tejto politickej otázky.

Politické súvislosti

Ako sa zdôrazňuje v predchádzajúcom výskume, mladí ľudia sa dokážu relatívne dobre vysporiadať s krátkymi obdobiami nezamestnanosti. Dlhodobá nezamestnanosť však s vysokou pravdepodobnosťou môže mať negatívny vplyv na účasť na pracovnom trhu, ako aj na príjem počas celého pracovného života a preto môže viesť k sociálnemu vylúčeniu. Nedávno zavedený systém záruk pre mladých

ľudí na zníženie rizika vzniku tzv. poznačenej generácie poskytuje najdôležitejší politický rámec opatrení na predchádzanie dlhodobej nezamestnanosti mladých ľudí. Dôležitým mílnikom včasnej aktivácie na prevenciu dlhodobej nezamestnanosti je intervencia po štyroch mesiacoch, čo v praxi znamená, že každý mladý človek vo veku do 25 rokov dostane ponuku zamestnania, pokračovania vo vzdelávaní, učňovskej prípravy alebo stáže. Popri záruke pre mladých ľudí tvorí je ďalším pilierom politických intervencií na úrovni členských štátov odporúčanie Rady z 15. februára 2016 týkajúce sa integrácie dlhodobo nezamestnaných do trhu práce. Aj keď toto odporúčanie sa výslovne nezameriava na mladých ľudí, potvrdzuje sa ním fakt, že nezamestnanosť mladých ľudí a dlhodobá nezamestnanosť sú najvýznamnejším dedičstvom krízy – dve otázky, ktoré je potrebné riešiť na úrovni EÚ aj na úrovni členských štátov.

Hlavné zistenia

- Na mladých ľudí má dlhodobá nezamestnanosť väčší vplyv než na ostatné vekové skupiny. V roku 2016 bolo z ekonomicky aktívnych mladých ľudí v Európe vo veku od 15 do 24 rokov 5,5 % dlhodobo nezamestnaných. Tento podiel je vyšší než miera zaznamenaná u pracujúcich v produktívnom veku a starších (3,9 % v oboch prípadoch). Znamená to, že takmer jedna tretina (29,5 %) nezamestnaných mladých ľudí bola dlhodobo nezamestnaná. V porovnaní s rokom 2013, keď dlhodobá nezamestnanosť dosahovala takmer 8 % ekonomicky aktívnych mladých ľudí, sa však situácia výrazne zlepšila. Napriek tomu v roku 2016 bolo v EÚ bez práce a najmenej 12 mesiacov si aktívne hľadalo zamestnanie 1,3 milióna mladých ľudí.
- V tejto štúdii sa zistilo, že nedostatočné vzdelanie a nedostatočné pracovné skúsenosti sú dva hlavné faktory, ktoré zvyšujú pravdepodobnosť toho, že mladý človek sa stane dlhodobo nezamestnaným.

- V analýze sa potvrdilo, že skorá skúsenosť s dlhodobou nezamestnanosťou môže mať škodlivý vplyv na ekonomické výsledky mladého človeka počas celého života. Konkrétne sa v nej potvrdilo, že aj keď škodlivý vplyv na účasť na zamestnaní má tendenciu časom vymiznúť, osoby, ktoré prešli obdobím dlhohodej nezamestnanosti, sa pri opätovnom vstupe na pracovný trh s väčšou pravdepodobnosťou zamestnajú na pozícii vyžadujúcej čiastočnú alebo žiadnu kvalifikáciu. Navyše skúsenosť s dlhodobou nezamestnanosťou v minulosti a v mladom veku má celoživotný negatívny vplyv na vyhliadky týkajúce sa príjmov, čo predstavuje finančné znevýhodnenie počas celého života.
- Dlhodobá nezamestnanosť dramaticky vplyva na viacero rozmerov životnej pohody mladých ľudí. Konkrétne znižuje celkovú spokojnosť so životom a, čo je dôležitejšie, zvyšuje riziko sociálneho vylúčenia a zároveň obmedzuje optimistický pohľad na budúcnosť. U týchto mladých ľudí je aj vyššia pravdepodobnosť vzniku materiálnej deprivácie v porovnaní s ostatnými ľuďmi v rovnakej vekovej skupine vrátane krátkodobo nezamestnaných ľudí.
- Členské štáty podnikli rôzne politické opatrenia, aktuálne aj dlhodobé, ktorých cieľom je podporiť opätovné začlenenie dlhodobo vylúčených osôb z pracovného trhu. Z analýzy takýchto desiatich politických opatrení vyplynulo, že sa prijali rôzne stratégie v závislosti od špecifickej situácie dlhodobo nezamestnaných mladých ľudí v jednotlivých krajinách. Tieto stratégie siahajú od preventívnych a reintegračných prístupov po štrukturálne reformy, ktorých cieľom je odstrániť prekážky brániace vstupu mladých ľudí na pracovný trh.
- V analýze sa zdôraznila potreba, aby sa v rámci programov začalo s hĺbkovým posúdením individuálnych potrieb a vypracovali sa konkrétne spôsoby napredovania, pretože dlhodobo nezamestnané osoby majú zvyčajne osobitné potreby a charakteristiky, ktoré sa líšia od potrieb ostatných nezamestnaných osôb.

Politické ukazovatele

- Prvým krokom k opätovnému začleneniu je nadviazanie kontaktu s dlhodobo nezamestnanými mladými ľuďmi. Zatiaľ čo tradičné formy kontaktu môžu byť finančne náročné a pomerne neúčinné, účinnou a nákladovo efektívnou možnosťou môže byť využívanie alternatívnych kanálov, najmä online nástrojov, ako sú špecializované webové lokality a sociálne médiá.
- K zvyšovaniu zamestnateľnosti tejto skupiny je potrebné zaujať komplexný prístup. Je potrebné obnoviť motiváciu a usmerniť očakávania. Cieľom vynakladaného úsilia by malo byť budovanie dôvery v inštitúcie, ktoré sa im snažia nájsť zamestnanie, keďže túto dôveru mohli v minulosti narušiť negatívne skúsenosti.
- Dôležitými faktormi úspechu takýchto iniciatív sú flexibilné štruktúry, decentralizované vykonávanie, zapojenie zainteresovaných strán a úzka spolupráca s príslušnými aktérmi, najmä miestnymi zamestnávateľmi. Panuje všeobecná zhoda v tom, že politické opatrenia na pomoc mladým ľuďom pri vstupe alebo opätovnom vstupe do sveta zamestnanosti musia zapojiť zamestnávateľov, a to v ideálnom prípade nielen pri vypracúvaní projektov, ale aj pri ich realizácii.
- Vzhľadom na mnohé úrovne znevýhodnenia, ktorému dlhodobo nezamestnaní mladí ľudia čelia s vyššou pravdepodobnosťou, je potrebné viacozmerné politické riešenie – také, ktoré pri návrhu a vykonávaní politik zahŕňa nové inovatívne prístupy. Preto je na vrátenie mladých ľudí späť na správnu cestu nevyhnutný holistický, individualizovaný prístup zameraný práve na mladých ľudí. Takýto prístup zahŕňa prvky ako poradenstvo, mentorstvo, odporúčanie na špecializovanú podporu, odborná príprava prispôbená konkrétnym potrebám a pracovné sťaže, ako aj flexibilita a trvalá podpora počas všetkých fáz programu.

Ďalšie informácie

Správa „Long-term unemployed youth: Characteristics and policy responses“ (Dlhodobo nezamestnaní mladí ľudia: charakteristiky a politické riešenia) je dostupná na adrese www.eurofound.europa.eu/publications.

V prípade záujmu ďalšie informácie poskytne vedúci výskumu Massimiliano Mascherini na adrese: mam@eurofound.europa.eu.